

Ari Väänänen

Mielen aikakausi

Kuinka psyykkisestä haavoittuvuudesta
tuli osa työelämää?

Gaudeamus

Copyright © 2024 Ari Väänänen & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Pekka Krankka

KL 30, 36.13, 14.8 • UDK 3, 304, 316.6

ISBN 978-952-345-288-6

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2024

SISÄLLYS

Esipuhe	7
----------------------	---

OSA I

LÄHTÖKOHDAT, LÄHESTYMISTAPA JA SELITYSMALLIT

Luku 1. Mielenterveyden kriisi työelämässä	17
1.1 2000-luvun mielenterveyskriisi	17
1.2 Kasvava huoli psyykkisestä kunnosta	19
1.3 Tarve mielenterveyden uudelleenarvioinnille.	21
Luku 2. Lähtökohtana psyykkinen haavoittuvuus	25
2.1 Psyykkinen haavoittuvuus analyysivälineenä.....	26
2.2 Muuttuvat sosiaaliset hahmot.	31
2.3 Ymmärryksen kulttuurinen luonne.....	38
2.4 Mielenterveyden liikkuva tutkimuskohde	42
2.5 Tapausesimerkkinä Suomi.....	46
Luku 3. Työn haavoittavuus	50
3.1 Kuormittava työelämä.....	51
3.2 Prekaari työ haavoittavuuden sytykkeenä.....	63
Luku 4. Kulttuurin muutos haavoittavuuden synnyttäjänä	71
4.1 Näkökulmia psykologisoitumiseen.....	72
4.2 Medikalisoituminen ja mielenterveys	90

OSA II

PSYKKINEN HAAVOITTUVUUS PITKÄLLÄ AIKAVÄLILLÄ

Luku 5. Psyykkinen haavoittuvuus historiassa	103
5.1 Haavoittavuuden ilmentymät eri aikoina.....	104
5.2 Muuttuvat epidemiologiset rajat	110
5.3 Autonomisen toimijuuden synty.....	115
Luku 6. Työterveyskäsityksen muutos	124
6.1 Stressiä kestävä toimijan muotoutuminen työterveystutkimuksessa	125

6.2	Mielenterveys työterveyskeskusteluissa	135
6.3	Mielen hoivan kasvu työterveyshuollossa.....	142
Luku 7.	Haavoittuvuus vakuutus­alalla, koulussa ja sosiaalityössä.....	151
7.1	Mielenterveysongelmien muuttuva rooli vakuutus­alalla	152
7.2	Opettajien toiminnan rakenteen muutos	161
7.3	Sosiaalityö tunteiden säätelynä	167
OSA III		
NYKYHAAVOITTUVUUDEN OMINAISPIIRTEET JA LUONNE		
Luku 8.	Haavoittuvuuden ilmentyminen nykytyössä.....	181
8.1	Sidoksinen autonomia ja hyvinvointi tietotyössä....	181
8.2	Nuorten työntekijöiden sosiaaliset hahmot.....	190
8.3	Psyykkisen haavoittuvuuden sukupuolittuneisuus..	205
Luku 9.	Psyykkisen haavoittuvuuden sosiaalisuus ja kokemuksellisuus	217
9.1	Tietoisuuden kasvu haavoittuvuuden vahvistajana ..	217
9.2	Psyykkisen haavoittuvuuden kaksi puolta	230
Luku 10.	Mielen ajallisuus – yhteenveto ja johtopäätöksiä	238
10.1	Psyykkisen haavoittuvuuden keskeiset ominaisuudet	239
10.2	Tieteen rajallisuus.....	247
10.3	Hyvinvointilääketeiede.....	253
10.4	Mielenterveys rituaalina	260
Viitteet		272
Lähteet ja tutkimuskirjallisuus		286
Kiitokset ja julkaisuhistoria.....		340
Kirjoittaja		343

*

Kuvio 1.	Psyykkisen haavoittuvuuden sosiohistoriallinen viitekehys.....	240
-----------------	---	------------